

**สรุปการประเมินผลการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์
และงานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุดมุก จังหวัดหนองคาย**

๑. สารสำคัญของโครงการ

๑.๑ วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งน้ำชลประทานจากคลองส่งน้ำชลประทานให้สามารถแพร่กระจายน้ำได้ทั่วถึงทุกแปลงเพาะปลูกอย่างรวดเร็ว สูญเสียน้ำน้อยลง และเกษตรกรได้น้ำตามปริมาณและช่วงเวลาที่ต้องการ

๒) สามารถวางแผนการส่งน้ำและการเพาะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควบคุมเวลาในการส่งน้ำได้ ลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องน้ำของเกษตรกร และปัญหาการใช้น้ำใต้ดิน

๑.๒ เป้าหมายการดำเนินงาน

๑) โครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งหมด ๕๘ โครงการ แบ่งเป็นงานจัดรูปที่ดิน จำนวน ๔ โครงการ และงานจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวน ๕๔ โครงการ

๒) โครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งหมด ๗๔ โครงการ แบ่งเป็นงานจัดรูปที่ดิน จำนวน ๓ โครงการ งานปรับปรุงจัดรูปที่ดิน จำนวน ๓ โครงการ งานจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวน ๕๗ โครงการ และงานปรับปรุงจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวน ๑๑ โครงการ

๒. การประเมินผลโครงการ

๒.๑ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๒.๒ ขอบเขตการประเมินผล

ในการประเมินผล ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทานขอความร่วมมือให้ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประเมินผล ๒ เรื่อง คือ

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการจัดรูปที่ดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ : ประเภทการจัดรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ (Intensive)

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุดมุก จังหวัดหนองคาย เป็นการจัดรูปที่ดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ : ประเภทการจัดรูปที่ดินกึ่งสมบูรณ์แบบ (Extensive)

๒.๓ ระยะเวลาของข้อมูล

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนมีโครงการใช้ข้อมูลปีการเพาะปลูก ๒๕๕๙/๖๐ และหลังมีโครงการใช้ข้อมูลปีการเพาะปลูก ๒๕๖๒/๖๓

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุดมุก จังหวัดหนองคาย ก่อนมีโครงการใช้ข้อมูลปีการเพาะปลูก ๒๕๖๐/๖๑ และหลังมีโครงการใช้ข้อมูลปีการเพาะปลูก ๒๕๖๒/๖๓

๓. ผลการประเมินผล

๓.๑ สภาพทั่วไปของโครงการ

งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) ดำเนินการในพื้นที่ ตำบลดงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการจัดรูปที่ดินแบบสมบูรณ์แบบ (Intensive) มีรูปแบบการจัดการน้ำชลประทานในไร่นาแบบมีคูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ถนน หรือทางขนส่งที่มีลักษณะเป็นแนวตรงผ่านทุกแปลง

มีความอิสระในการใช้ประโยชน์ และมีการจัดรูปที่ดินใหม่ทั้งหมด เนื่องจากที่ดินแปลงเดิมมีขนาดเล็กและไม่เป็นระเบียบ รวมทั้งมีการปรับระดับพื้นดินภายในแปลงให้เหมาะสมและสม่ำเสมอ และออกโฉนดให้เกษตรกรใหม่ทั้งหมด โดยโครงการดำเนินการก่อสร้างคูส่งน้ำ จำนวน ๑๖ สาย และคูระบายน้ำ อาคารประกอบพร้อมทางลำเลียงทั้งสองฝั่งซ้ายและขวา เพื่อการแพร่กระจายน้ำจากคลองให้ทั่วถึงทุกแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ดำเนินการจัดรูปแปลงกรรมสิทธิ์ และปรับระดับพื้นดินในพื้นที่

งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก ดำเนินการในพื้นที่ ตำบลชุ่มช้าง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย เป็นการจัดรูปที่ดินประเภทกึ่งสมบูรณ์แบบ (Extensive) ที่มีรูปแบบการดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร ประกอบด้วย คูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ทางลำเลียง การปรับระดับพื้นดินในแปลง รวมทั้งการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ตลอดจนการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ทั้งนี้การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนนั้น เกษตรกรจะใช้ในฤดูกาลทำนาปรังเพียงอย่างเดียว โดยในแต่ละปีการทำนาปรังในพื้นที่จะเริ่มในเดือนธันวาคมและคาบเกี่ยวไปจนถึงเดือนมีนาคมของปีถัดไป

๓.๒ ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) ได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น ๓๑,๑๖๓,๐๐๐.๐๐ บาท มีการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น ๒๘,๘๘๗,๗๙๔.๕๙ บาท ร้อยละ ๙๒.๗๐ ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก ได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น ๑๐,๐๔๐,๐๐๐.๐๐ บาท มีการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น ๘,๓๙๑,๕๑๑.๖๐ บาท ร้อยละ ๘๓.๕๘ ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ทั้ง ๒ โครงการ เห็นว่า ปริมาณเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ดำเนินการในพื้นที่มีความเพียงพอในการดำเนินงาน สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของโครงการ รวมทั้งองค์ความรู้/เทคโนโลยี ที่มีการจัดอบรมความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว

๓.๓ กระบวนการ (Process)

๓.๓.๑ การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) ใช้เวลาในการก่อสร้างจำนวน ๒๓๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน ๑ ปี เนื่องจากได้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลให้เกิดสถานการณ์อุทกภัย น้ำเข้าท่วมพื้นที่งานก่อสร้างจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) ตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดได้ประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติ ดังนั้นงานก่อสร้างจึงไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๐

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี ใช้เวลาในการก่อสร้าง จำนวน ๒๑๐ วัน เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ สิ้นสุดการดำเนินการ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ซึ่งถือว่าสามารถดำเนินการก่อสร้างเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ไม่ยินยอมให้ดำเนินการ โดยสามารถดำเนินการได้เพียงร้อยละ ๕๗ ของพื้นที่เป้าหมาย

๓.๓.๒ การอบรมถ่ายทอดความรู้

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินโครงการ พบว่า ทั้ง ๒ โครงการ ได้ดำเนินการจัดอบรม หลักสูตร เวทีประชาคมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานจัดรูปที่ดิน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อสร้างความใจร่วมกันให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ รวมทั้งได้มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อการวางแผนร่วมกันในการจัดสรรน้ำ และดูแลรักษาระบบชลประทาน มีการกำหนดหัวหน้าสาย และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบดูแลคูส่งน้ำแต่ละสาย เพื่อดูแลการจัดสรรน้ำให้เกษตรกรพร้อมรับแจ้งและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันกับสมาชิกในแต่ละสาย เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๓.๓.๓ การออกเอกสารสิทธิ์

งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) และงานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุ่มพุก ขณะนี้อยู่ในกระบวนการดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ ยังไม่มีเกษตรกรรายใดได้รับเอกสารสิทธิ์ (ฉบับใหม่) เนื่องจากต้องประสานการดำเนินงานกับหลายหน่วยงาน รวมทั้งมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร

๓.๔ ผลผลิต (Outputs)

๓.๔.๑ ด้านการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) ดำเนินการจัดรูปที่ดินพื้นที่ ๒,๒๕๐ ไร่ ก่อสร้างคูส่งน้ำตาดคอนกรีตได้ความยาว ๑๕,๔๓๕ เมตร ระบายน้ำได้ความยาว ๑๔,๔๐๕ เมตร ทางลำเลียงได้ความยาว ๑๔,๗๒๔ เมตร และมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๔๔๘ ราย ตามเป้าหมาย

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุ่มพุก ดำเนินการกิจกรรมก่อสร้างพื้นที่จัดรูปที่ดินได้ ๑,๐๐๐ ไร่ ร้อยละ ๕๗.๑๐ ต่ำกว่าเป้าหมาย ๑,๗๕๐ ไร่ ก่อสร้างคูส่งน้ำตาดคอนกรีตความยาว ๕,๗๖๐ เมตร ระบาย ๗๑.๙๘ ต่ำกว่าเป้าหมาย ก่อสร้างทางลำเลียงได้ความยาว ๓,๖๒๐ เมตร ระบาย ๕๓.๓๐ ต่ำกว่าเป้าหมาย และมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ๖๗ ราย สาเหตุที่แต่ละกิจกรรมดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรบางรายในพื้นที่โครงการไม่ทราบว่า การก่อสร้างจะต้องสูญเสียที่ดินบางส่วนเพื่อใช้ในการกิจกรรมการก่อสร้างตามกิจกรรมของโครงการ จึงมีการเปลี่ยนใจภายหลังจากเดิมที่ได้ตกลงยินยอมไว้ และกิจกรรมก่อสร้างระบายน้ำไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง เนื่องจากเกษตรกรสามารถระบายน้ำทิ้งได้โดยตรง ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวฯ ทั้ง ๒ โครงการ ยังไม่มีเกษตรกรในพื้นที่โครงการได้รับเอกสารสิทธิ์ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ ผลผลิตจากการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ (จัดรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ : Intensive)			สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุ่มพุก จังหวัดหนองคาย (จัดรูปที่ดินกึ่งสมบูรณ์แบบ : Extensive)		
	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ
	๑. พื้นที่จัดรูปที่ดิน (ไร่)	๒,๒๕๐	๒,๒๕๐	๑๐๐	๑,๗๕๐	๑,๐๐๐
๒. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ (ราย)	๔๔๘	๔๔๘	๑๐๐	๑๑๙	๖๗	๕๖.๓๐
๓. คูส่งน้ำตาดคอนกรีต (เมตร)	๑๕,๔๓๕	๑๕,๔๓๕	๑๐๐	๘,๐๐๒	๕,๗๖๐	๗๑.๙๘
๔. ระบายน้ำ (เมตร)	๑๔,๔๐๕	๑๔,๔๐๕	๑๐๐	๒,๑๕๐	ไม่มีการก่อสร้าง	-
๕. ทางลำเลียง (เมตร)	๑๔,๗๒๔	๑๔,๗๒๔	๑๐๐	๖,๗๙๒	๓,๖๒๐	๕๓.๓๐
๖. การออกเอกสารสิทธิ์ (แปลง)	๔๕๓	-	-	๑๑๙	-	-

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง, ๒๕๖๓

๓.๔.๒ จำนวนกลุ่มผู้ใช้น้ำและการบริหารจัดการกลุ่ม

งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) และงานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเรียบร้อยแล้ว เกษตรกรทุกรายที่มีพื้นที่อยู่ในโครงการเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ รวมทั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำได้มีการจัดรอบเวรการใช้น้ำให้แก่สมาชิกแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ผลลัพธ์ (Outcomes)

๓.๕.๑ ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน

งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

๑) พื้นที่รับน้ำของเกษตรกรเพิ่มขึ้น กล่าวคือ หลังจากมีโครงการมีการก่อสร้างคูรับน้ำตาดคอนกรีต จากเดิมก่อนมีโครงการมีความกว้างของน้ำ เพียงร้อยละ ๕๐.๐๐ หลังจากมีโครงการทำให้มีปริมาณน้ำไหลไปถึงพื้นที่ของเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๘๐.๗๒ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๑๙.๒๘ เกษตรกรเห็นว่า ปริมาณน้ำยังไหลไปไม่ถึงแปลงของตน เนื่องจากในช่วงฤดูนาปรังมีความแห้งแล้ง จึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรที่มีแปลงนาอยู่ในช่วงปลายน้ำ

๒) การระบายน้ำลงสู่ระบายน้ำได้โดยตรงเพิ่มขึ้น ก่อนมีโครงการสามารถระบายน้ำได้โดยตรงเพียง ร้อยละ ๕๐.๐๐ หลังจากมีโครงการ เกษตรกรสามารถระบายน้ำลงสู่ระบายน้ำได้โดยตรงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๐.๔๕ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ ๒๙.๕๕ เห็นว่าการระบายน้ำออกยังไม่ดี เนื่องจากคลองระบายน้ำมีปัญหาตื้นเขินบางส่วน ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำส่วนเกินออกจากแปลงได้เต็มประสิทธิภาพ

๓) ปัญหาการขาดแคลนลดลง จากเดิมก่อนมีโครงการ เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ร้อยละ ๔๐.๐๐ หลังจากมีโครงการ เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำลดลง ร้อยละ ๕.๙๑ ที่เหลือร้อยละ ๓๔.๐๙ ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรบางส่วนยังพบปัญหาการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากในช่วงฤดูนาปรังพบปัญหาความแห้งแล้ง จึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีแปลงนาอยู่ในช่วงปลายน้ำ

๔) ปัญหาน้ำท่วมลดลง ก่อนมีโครงการเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่แปลงนา ร้อยละ ๕๒.๒๗ เมื่อมีการดำเนินโครงการในพื้นที่พบว่าเกษตรกรที่ประสบปัญหาน้ำท่วมแปลงทำการเกษตรลดลง ร้อยละ ๖.๘๒ เหลือร้อยละ ๔๕.๔๕ ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรบางส่วนยังพบปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ที่มีฝนตกชุกในฤดูฝน ในช่วงฤดูนาปีจึงมีปริมาณน้ำจำนวนมาก ทำให้คลองส่งน้ำ/คลองระบายน้ำไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำได้ทั้งหมด

๕) การใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงเพิ่มขึ้น หลังจากมีโครงการมีการใช้ประโยชน์ทางลำเลียงเพื่อขนส่งปัจจัยการผลิต/ผลผลิต และการสัญจรเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ ๓๕.๗๑ เป็นร้อยละ ๙๓.๑๘ เนื่องจากได้รับความสะดวกในการเดินทาง สามารถสัญจรผ่านทุกแปลงของเกษตรกรได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๖.๘๒ เกษตรกรเห็นว่า ยังใช้ประโยชน์ทางลำเลียงเพื่อขนส่งปัจจัยการผลิต/ผลผลิต และการสัญจรเพิ่มขึ้นไม่ได้ เนื่องจากในช่วงที่ฝนตกทางลำเลียงถูกน้ำฝนชะล้างหน้าดินไป ทำให้เกิดหลุม/บ่อ ทางลำเลียงไม่ค่อยเรียบเกษตรกรจึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

๑) พื้นที่รับน้ำของเกษตรกรเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ก่อนมีโครงการเกษตรกรมีพื้นที่รับน้ำเพียงร้อยละ ๖๘.๙๗ หลังจากมีโครงการเกษตรกรในพื้นที่โครงการได้รับน้ำอย่างทั่วถึงทุกแปลง

๒) ปัญหาการขาดแคลนน้ำลดลง พบว่า หลังจากโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จ เกษตรกรทุกรายไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร เนื่องจากได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ชลประทานในการบริหารจัดการการใช้น้ำร่วมกัน

๓) ปัญหาน้ำท่วมลดลง หลังจากมีโครงการเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมลดลง ร้อยละ ๑๖.๖๘ จากเดิมก่อนมีโครงการเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วม ร้อยละ ๕๘.๖๒ หลังจากที่มีโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จประสบปัญหาน้ำท่วม ร้อยละ ๔๑.๙๔ สาเหตุที่ยังประสบปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มติดคลองห้วยหลวง ซึ่งรับน้ำมาจากจังหวัดอุดรธานีก่อนไหลลงสู่แม่น้ำโขง หากปีใดปริมาณน้ำมากเกินไปจะเอ่อล้นเข้าท่วมพื้นที่ ติดลำน้ำ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๒ ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของพายุโซนร้อน “โพดุล” จึงส่งผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดน้ำท่วมซ้ำ

๔) การใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงเพิ่มขึ้น หลังมีโครงการเกษตรกรทุกรายได้ใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงในการขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิต จากเดิมที่เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงเพียง ร้อยละ ๕๑.๗๒ (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน

หน่วย : ร้อยละ

ประเด็น	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ (จัดรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ : Intensive)			สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยมุมทุก จังหวัดหนองคาย (จัดรูปที่ดินกึ่งสมบูรณ์แบบ : Extensive)		
	ก่อน มีโครงการ	หลัง มีโครงการ	การ เปลี่ยนแปลง	ก่อนมี โครงการ	หลังมี โครงการ	การ เปลี่ยนแปลง
	๑. พื้นที่ได้รับน้ำทั่วถึง	๕๐.๐๐	๘๐.๗๒	๓๓.๓๒	๖๘.๙๗	๑๐๐.๐๐
๒. การระบายน้ำลง คูระบายน้ำโดยตรง	๕๐.๐๐	๗๐.๔๕	๒๐.๔๕	-	-	-
๓. ปัญหาการขาดแคลนน้ำ	๔๐.๐๐	๓๔.๐๙	-๕.๙๑	๓๔.๔๘	๐.๐๐	-๓๔.๔๘
๔. ปัญหาน้ำท่วม	๕๒.๒๗	๔๕.๔๕	-๖.๘๒	๕๘.๖๒	๔๑.๙๔	-๑๖.๖๘
๕. การใช้ประโยชน์ จากทางลำเลียง	๓๕.๗๑	๙๓.๑๘	๕๗.๔๗	๕๑.๗๒	๑๐๐.๐๐	๔๘.๒๘

ที่มา : จากการสำรวจ, กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๓.๕.๒ ด้านเศรษฐกิจ

งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

๑) การใช้ที่ดิน เกษตรกรมีพื้นที่ทางการเกษตรลดลง ๐.๓๕ ไร่ต่อครัวเรือน เนื่องจากต้องเสียพื้นที่บางส่วนในการก่อสร้างคูส่งน้ำและทางลำเลียง

๒) ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน เกษตรกรในพื้นที่โครงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ มีการกระจายน้ำเข้าสู่แปลง ทำให้เกษตรกรมีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๙๖ จากเดิมร้อยละ ๑๘๙.๐๔ เพิ่มเป็นร้อยละ ๑๙๑.๐๐ ดังนี้

๒.๑) จำนวนปี เปรียบเทียบก่อนและหลังมีโครงการ พบว่า เกษตรกรมีอัตราการใช้ที่ดินลดลงร้อยละ ๐.๐๗ จากเดิมก่อนมีโครงการร้อยละ ๙๙.๐๐ เป็นร้อยละ ๙๘.๙๓ หลังมีโครงการ เนื่องจากพื้นที่ของเกษตรกรบางส่วนยังมีปัญหาน้ำท่วมในฤดูนาปี จึงไม่สามารถปลูกข้าวได้ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มพื้นที่

๒.๒) จำนวนปี เปรียบเทียบก่อนและหลังมีโครงการ พบว่า เกษตรกรมีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๐๓ จากเดิมก่อนมีโครงการร้อยละ ๙๐.๐๔ เป็นร้อยละ ๙๒.๐๗ หลังมีโครงการ สาเหตุที่เกษตรกรไม่ได้ใช้ประโยชน์ทำนาปรัง เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนเลือกประกอบอาชีพอื่นในช่วงฤดูนาปรังจากการได้รับรายได้ที่มากกว่า เช่น รับจ้างในภาคการเกษตร และค้าขาย เป็นต้น

๓) ประสิทธิภาพการผลิต

๓.๑) ผลผลิตต่อหน่วย เกษตรกรในพื้นที่ทำการผลิตข้าว ๒ รอบต่อปี เนื่องจากมีปริมาณน้ำเพียงพอตลอดปีเพาะปลูก ทำให้ได้รับผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ดังนี้

(๑) ข้าวนาปีเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๑๐๖ กิโลกรัมต่อไร่ หรือร้อยละ ๒๐.๔๓ จากเดิมก่อนมีโครงการเฉลี่ย ๕๑๙ กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มเป็น ๖๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจกมีโครงการ

(๒) ข้าวนาปรังเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๖ กิโลกรัมต่อไร่ หรือร้อยละ ๙.๖๐ จากเดิมก่อนมีโครงการเฉลี่ย ๗๘๙ กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มเป็น ๘๖๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจกมีโครงการ

๓.๒) ค่าใช้จ่ายในการผลิต

(๑) ข้าวนาปี เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตเพิ่มขึ้น ๑๗๓ บาทต่อไร่ หรือร้อยละ ๕.๘๑ เนื่องจากราคาปัจจัยการผลิต เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น แต่หากพิจารณาในบางรายการ เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายลดลง เช่น ค่าสูบน้ำลดลงเฉลี่ย ๒๔ บาทต่อไร่ โดยก่อนมีโครงการเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย ๒,๙๗๖ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการเพิ่มเป็น ๓,๑๔๙ บาทต่อไร่

(๒) ข้าวนาปรัง เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตรวมเพิ่มขึ้น ๑๐ บาทต่อไร่ หรือร้อยละ ๐.๓๑ เนื่องจากอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการเกษตรปรับขึ้น แต่หากพิจารณาในรายการอื่น เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายลดลง ได้แก่ ค่าปัจจัยการผลิตลดลงเฉลี่ย ๓๓ บาทต่อไร่ และค่าสูบน้ำลดลงเฉลี่ย ๕๙ บาทต่อไร่ โดยก่อนมีโครงการเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย ๓,๑๘๐ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการเพิ่มเป็น ๓,๑๙๐ บาทต่อไร่

๓.๓) รายได้ของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการ

(๑) ข้าวนาปี เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๑,๓๓๓ บาทต่อไร่ เนื่องจากได้รับผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและราคาผลผลิตเฉลี่ยปรับสูงขึ้น จากเดิม ๑๐.๕๓ เป็น ๑๐.๘๘ บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เดิมเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยก่อนมีโครงการ ๕,๔๖๕ บาทต่อไร่ เพิ่มเป็น ๖,๗๙๘ บาทต่อไร่ หลังจกมีโครงการ

(๒) ข้าวนาปรัง เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๒๓๔ บาทต่อไร่ แม้ราคาข้าวนาปรังเฉลี่ยปรับตัวลดลงจาก ๗.๔๒ เป็น ๗.๐๔ บาทต่อกิโลกรัม แต่เนื่องจากมีผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ทำให้จากเดิมก่อนมีโครงการ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย ๕,๙๒๐ บาทต่อไร่ เพิ่มเป็น ๖,๑๕๔ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการ

๓.๔) รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการ

เกษตรกรในพื้นที่โครงการมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจากการทำนาทั้งปีเพิ่มขึ้น ๑,๓๘๔ บาทต่อไร่ ดังนี้

(๑) ข้าวนาปี เกษตรกรมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ๑,๑๖๐ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการที่มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพียง ๒,๔๘๙ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๓,๖๔๙ บาทต่อไร่

(๒) ข้าวนาปรัง เกษตรกรมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ๗๕๙ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการที่มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพียง ๒,๒๐๕ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๒,๙๖๔ บาทต่อไร่

งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

๑) การใช้ที่ดิน เกษตรกรในพื้นที่โครงการมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินลดลง ๐.๒๗ ไร่ต่อครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรมีการเสียพื้นที่ดินเพื่อใช้ในการก่อสร้างคูส่งน้ำและทางลำเลียง

๒) ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน จากการมีโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ มีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๖.๖๔ จากก่อนมีโครงการร้อยละ ๑๖๒.๓๓ เพิ่มเป็นร้อยละ ๑๗๘.๙๗ หลังมีโครงการ

๒.๑) การทำนาปี เกษตรกรมีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๙๒ จากเดิมที่ก่อนมีโครงการ มีอัตราการใช้ที่ดินร้อยละ ๘๕.๐๑ หลังจากมีโครงการเพิ่มเป็นร้อยละ ๘๙.๙๔ จะเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ถือครองในเขตโครงการไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากเกษตรกรบางแปลงมีพื้นที่ลุ่มทำให้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเป็นประจำจึงไม่ได้ทำนาปี อีกทั้งยังมีเกษตรกรบางแปลงอยู่ระหว่างการเปลี่ยนมือ (ซื้อขาย) แปลงนาในพื้นที่โครงการ

๒.๒) การทำนาปรัง เกษตรกรมีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๑.๗๒ จากเดิมที่ก่อนมีโครงการ มีอัตราการใช้ที่ดินร้อยละ ๗๗.๓๒ หลังจากมีโครงการเพิ่มเป็นร้อยละ ๘๙.๐๔ เนื่องจากมีเกษตรกรบางแปลงไม่ได้ทำนาปรัง

๓) ประสิทธิภาพการผลิต

๓.๑) ผลผลิตต่อหน่วย ในการทำนาปีของเกษตรกรในพื้นที่โครงการจะมีการใช้น้ำฝนเป็นหลักในการทำเกษตร ซึ่งหลังมีโครงการเกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวนาปีลดลงเฉลี่ย ๒๓ กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงร้อยละ ๕.๙๔ ก่อนมีโครงการเกษตรกรได้รับผลผลิตเฉลี่ย ๓๘๗ กิโลกรัมต่อไร่ หลังมีโครงการได้รับผลผลิตเฉลี่ย ๓๖๔ กิโลกรัมต่อไร่ สาเหตุที่ผลผลิตลดลง เนื่องจากในช่วงการทำนาปี ปีเพาะปลูก ๖๑/๖๒ เกษตรกรบางรายประสบปัญหาน้ำท่วมจากพายุโพดุล ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำออกจากแปลงได้ทันเวลา

พิจารณาผลผลิตแยกตามแปลงปกติ กับ แปลงที่ประสบภัย พบว่า ผลผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในแปลงปกติ เพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการ ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยก่อนมีโครงการเกษตรกรมีผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย ๓๘๙ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากมีโครงการมีผลผลิตข้าวนาปีเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๓๙๙ กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่ผลผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในแปลงที่ประสบภัย ลดลงจากก่อนมีโครงการ ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยก่อนมีโครงการเกษตรกรมีผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย ๓๖๑ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากมีโครงการผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ยลดลงเป็น ๓๑๑ กิโลกรัมต่อไร่

ผลผลิตข้าวนาปรังเกษตรกรใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้เกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวนาปรังเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๒๔ กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔๑ ก่อนมีโครงการเกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวนาปรังเฉลี่ย ๕๔๔ กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มเป็น ๕๖๘ กิโลกรัมต่อไร่ หลังมีโครงการ

๓.๒) ค่าใช้จ่ายในการผลิตของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการ

(๑) ข้าวนาปี เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตรวมลดลงเฉลี่ย ๑๙๙ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๒,๐๕๑ บาทต่อไร่ ลดลงเหลือ ๑,๘๕๒ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการ โดยค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำลดลงมากที่สุด ลดลงร้อยละ ๓๗.๘๔ ของค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำก่อนมีโครงการ ทั้งนี้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำเข้าแปลงลงได้เฉลี่ย ๒๔ บาทต่อไร่ การใช้น้ำในการทำนาปีส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนเป็นหลักอาจจะมีการสูบน้ำจากคลองห้วยหลวงเข้ามาเสริมบ้างในช่วงที่ฝนทิ้งช่วง

(๒) ข้าวนาปรัง มีค่าใช้จ่ายในการผลิตรวมลดลงเฉลี่ย ๑๒๓ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๒,๒๗๕ บาทต่อไร่ ลดลงเหลือ ๒,๑๕๒ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการ และสามารถลดค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำเข้าแปลงลงได้เฉลี่ย ๖๓ บาทต่อไร่ ร้อยละ ๗๑.๕๙ ของค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำก่อนมีโครงการ

๓.๓) รายได้ของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการ

(๑) ข้าวนาปี เป็นการเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่โครงการก่อนและหลังมีโครงการ ในการผลิตข้าวนาปีเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๑,๐๖๗ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๕.๙๖ ของรายได้ก่อนมีโครงการ จากก่อนมีโครงการมีรายได้เฉลี่ย ๒,๙๖๗ บาทต่อไร่ เพิ่มเป็น ๔,๐๓๔ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการ เนื่องจากหลังมีโครงการเกษตรกรได้รับผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้น

(๒) ข้าวนาปรัง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๑,๐๘๙ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๙.๓๓ ของรายได้ก่อนมีโครงการ จากก่อนมีโครงการมีรายได้เฉลี่ย ๓,๗๑๓ บาทต่อไร่ เพิ่มเป็น ๔,๘๐๒ บาทต่อไร่ หลังมีโครงการ เนื่องจากหลังมีโครงการเกษตรกรได้รับผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และราคาผลผลิตมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

๓.๔) รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายของเกษตรกร

เกษตรกรในพื้นที่โครงการมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจากการทำนาทั้งปีเพิ่มขึ้น ๒,๔๗๘ บาทต่อไร่ ดังนี้

(๑) ข้าวนาปี เกษตรกรมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ๑,๒๖๖ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการที่มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพียง ๙๑๖ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๒,๑๘๒ บาทต่อไร่

(๒) ข้าวนาปรัง เกษตรกรมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ๑,๒๑๒ บาทต่อไร่ จากก่อนมีโครงการที่มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเพียง ๑,๔๓๘ บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๒,๖๕๐ บาทต่อไร่ (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ การใช้ที่ดิน ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน ผลผลิต ค่าใช้จ่าย และรายได้ของเกษตรกร
ในพื้นที่โครงการ

ประเด็น	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ (จัดรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ : Intensive)			สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยมุก จังหวัดหนองคาย (จัดรูปที่ดินกึ่งสมบูรณ์แบบ : Extensive)		
	ก่อน มีโครงการ	หลัง มีโครงการ	การ เปลี่ยนแปลง	ก่อนมี โครงการ	หลังมี โครงการ	การ เปลี่ยนแปลง
	๑. การใช้ที่ดิน					
พื้นที่ทำนาในเขตโครงการ (ไร่/ครัวเรือน)	๕.๐๒	๔.๖๗	-๐.๓๕	๑๔.๖๘	๑๔.๔๑	-๐.๒๗
๑.๑ ข้าวนาปี (ไร่/ครัวเรือน)	๔.๙๗	๔.๖๒	-๐.๓๕	๑๒.๔๘	๑๒.๙๖	๐.๔๘
๑.๒ ข้าวนาปรัง (ไร่/ครัวเรือน)	๔.๕๒	๔.๓๐	-๐.๒๐	๑๑.๓๕	๑๒.๘๓	๑.๔๘
๒. ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (ร้อยละ)	๑๘๙.๐๔	๑๙๑.๐๐	๑.๙๖	๑๖๒.๓๓	๑๗๘.๙๗	๑๖.๖๔
๒.๑ ข้าวนาปี	๙๙.๐๐	๙๘.๙๓	-๐.๐๗	๘๕.๐๑	๘๙.๙๔	๔.๙๒
๒.๒ ข้าวนาปรัง	๙๐.๐๔	๙๒.๐๗	๒.๐๓	๗๗.๓๒	๘๙.๐๔	๑๑.๗๒
๓. ผลผลิต (กก./ไร่)						
๓.๑. ข้าวนาปี						
รวมทุกแปลง	๕๑๙	๖๒๕	๑๐๖	๓๘๗	๓๖๔	-๒๓
(๑) แปลงปกติ	-	-	-	๓๘๙	๓๙๙	๑๐
(๒) แปลงที่ประสบภัย ^๑	-	-	-	๓๖๑	๓๑๑	-๕๐
๓.๒ ข้าวนาปรัง	๗๙๘	๘๗๔	๗๖	๕๔๔	๕๖๘	๒๔
๔. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (บาท/ไร่)	๖,๑๕๖	๖,๓๓๙	๑๘๓	๔,๓๒๖	๔,๐๐๔	-๓๒๒
๔.๑ ข้าวนาปี	๒,๙๗๖	๓,๑๔๙	๑๗๓	๒,๐๕๑	๑,๘๕๒	-๑๙๙
๔.๒ ข้าวนาปรัง	๓,๑๘๐	๓,๑๙๐	๑๐	๒,๒๗๕	๒,๑๕๒	-๑๒๓

ตารางที่ ๓ การใช้ที่ดิน ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน ผลผลิต ค่าใช้จ่าย และรายได้ของเกษตรกร
ในพื้นที่โครงการ (ต่อ)

ประเด็น	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์ (จัดรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ : Intensive)			สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก จังหวัดหนองคาย (จัดรูปที่ดินกึ่งสมบูรณ์แบบ : Extensive)		
	ก่อน มีโครงการ	หลัง มีโครงการ	การ เปลี่ยนแปลง	ก่อนมี โครงการ	หลังมี โครงการ	การ เปลี่ยนแปลง
	๕. รายได้ (บาท/ไร่)	๑๑,๓๘๕	๑๒,๙๕๒	๑,๕๖๗	๖,๖๘๐	๘,๘๓๖
๕.๑ ข้าวนาปี	๕,๔๖๕	๖,๗๙๘	๑,๓๓๓	๒,๙๖๗	๔,๐๓๔	๑,๐๖๗
๕.๒ ข้าวนาปรัง	๕,๙๒๐	๖,๑๕๔	๒๓๔	๓,๗๑๓	๔,๘๐๒	๑,๐๘๙
๖. รายได้หลังหักค่าใช้จ่าย (บาท/ไร่) (ข้อ ๕ - ข้อ ๔)	๕,๒๒๙	๖,๖๑๓	๑,๓๘๔	๒,๓๕๔	๔,๘๓๒	๒,๔๗๘
๖.๑ ข้าวนาปี	๒,๔๘๙	๓,๖๔๙	๑,๑๖๐	๙๑๖	๒,๑๘๒	๑,๒๖๖
๖.๒ ข้าวนาปรัง	๒,๗๔๐	๒,๙๖๔	๒๒๔	๑,๔๓๘	๒,๖๕๐	๑,๒๑๒

ที่มา : จากการสำรวจ, กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๓.๕.๓ ด้านสังคม

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

๑.๑) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ หลังจากมีโครงการสามารถช่วยลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องน้ำทำการเกษตรลงได้ ร้อยละ ๘๒.๑๔

๑.๒) การระบายน้ำออกจากแปลงนา เกษตรกรทุกรายสามารถระบายน้ำลงสู่ระบายน้ำได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านแปลงผู้อื่นได้

๑.๓) การเดินทาง/ขนส่ง/ลำเลียงเข้า - ออกแปลงนา หลังจากมีการก่อสร้างทางลำเลียงในพื้นที่แล้ว เกษตรกรทุกรายได้ใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงในการขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตเข้า - ออก จากแปลง

๑.๔) เกษตรกรในพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการเกษตรเพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ ๗๑.๔๓ หลังจากมีการดำเนินโครงการแล้ว สามารถสร้างงานในพื้นที่โดยมีเกษตรกรที่ทำการผลิตข้าว ๒ รอบต่อปีมากขึ้น เนื่องจากหากมีน้ำเพียงพอ ทำให้เกษตรกรดูแลแปลงได้เต็มที่

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

๒.๑) ปัญหาขัดแย้งเรื่องน้ำเพื่อการเกษตรและการสัญจรเข้า - ออกแปลงนา พบว่าหลังจากที่โครงการก่อสร้างแล้วเสร็จเกษตรกรทุกรายได้ใช้ประโยชน์จากคูส่งน้ำอย่างเต็มที่ ส่งผลทำให้ไม่มีปัญหาขัดแย้งเรื่องน้ำ และได้ใช้ประโยชน์จากทางลำเลียงในการสัญจรและขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตเข้าออกแปลงนาและได้โดยอิสระ

๒.๒) การมีงานทำในภาคเกษตรมากขึ้น เกษตรกร ร้อยละ ๗๒.๒๒ เห็นว่าหลังจากที่โครงการก่อสร้างแล้วเสร็จนั้น เกษตรกรมีงานทำในภาคเกษตรมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิมเกษตรกรบางรายทำได้เพียงนาปีเท่านั้น หลังจากโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จเกษตรกรสามารถทำได้ทั้งนาปีและนาปรัง

๓.๕.๔ ความพึงพอใจของเกษตรกร

๑) งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๑๔ แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๒๕ ด้านการใช้ประโยชน์ระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๑๔ ด้านการอบรมการบริหารจัดการน้ำ ระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๑๑

ด้านการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๐๑ และด้านการดำเนินงาน ระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๑๗

๒) งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมที่ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๕๐ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๕๘ ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการ ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๖๕ ด้านการอบรมหลักสูตรการบริหารจัดการน้ำ ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๓๘ และด้านการอบรมหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๒๙

๔. ข้อค้นพบจากการประเมินผล

๔.๑ งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สภาพคูส่งน้ำ/ท่อส่งน้ำบางจุดชำรุดทรุดโทรม บางจุดดินบริเวณคันคู เมื่อฝนตก ทำให้น้ำไหลล้นดินตกลงไปในคูส่งน้ำ ส่งผลให้คลองระบายน้ำตื้นเขิน ระบายไม่ได้ บางจุดคลองส่งน้ำ อยู่ต่ำกว่าแปลงเกษตร เกษตรกรจึงสูบน้ำเองเพิ่มเติม และบางจุดทางลำเลียงชำรุด ในฤดูฝนจึงเกิดเป็นหลุม/บ่อ ทำให้เดินทางไม่สะดวก

๒) ด้านการบริหารจัดการน้ำ การกำหนดช่วงเวลาส่งน้ำไม่สอดคล้องกับฤดูกาลเพาะปลูก ของเกษตรกร และปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร โดยเฉพาะแปลงที่อยู่ปลายน้ำได้รับ ปริมาณน้ำน้อย เนื่องจากมีพื้นที่โครงการมีความแห้งแล้งในช่วงฤดูนาปรัง และแปลงต้นน้ำกั้นน้ำเอาไว้

๔.๒ งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

๑) ในช่วงแรกของการดำเนินการสำรวจเขตจัดรูปที่ดินและก่อสร้างงานจัดรูปที่ดิน มีเกษตรกร บางรายไม่เข้าใจการดำเนินงานที่ต้องมีการเสียสละที่ดินเพื่อก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้การก่อสร้าง งานจัดรูปที่ดินไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

๒) เนื่องจากงานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก ได้มีการใช้ประโยชน์มาพักแล้ว ส่งผลให้คูส่งน้ำตาดคอนกรีตและทางลำเลียงเริ่มชำรุด

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒)

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กรมชลประทาน โดยสำนักงานจัดรูปที่ดิน ควรดำเนินการปรับจุด ประตูส่งน้ำให้สามารถปล่อยน้ำให้ถึงปลายคลองได้ดีขึ้น หรือก่อสร้างจุดสูบน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ปลายน้ำ และ ก่อสร้างทางคอนกรีตที่มีความแข็งแรงเพื่อเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง

๒) ด้านการบริหารจัดการน้ำ สมาชิกควรแบ่งน้ำให้ทั่วถึงตามรอบเวร เนื่องจากแปลงที่ตั้ง อยู่ปลายน้ำได้รับปริมาณน้ำไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในหน้าแล้ง และให้หน่วยงานซ่อมแซมจุดที่ชำรุด ปรับพื้นที่นา ให้อยู่ในระดับที่เสมอกับคลองส่งน้ำและคลองระบายน้ำ

๕.๒ งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยลุมพุก

๑) หน่วยงานในพื้นที่ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรเพื่อให้ทราบถึง ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการอย่างสม่ำเสมอ

๒) ดำเนินการซ่อมแซมคูส่งน้ำตาดคอนกรีตและทางลำเลียง ให้สามารถใช้งานได้ รวมทั้ง ดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง ให้สมาชิกมีการดูแลรักษาโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ ๑ งานจัดรูปที่ดินโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ระยะ ๒) จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๒ งานจัดรูปที่ดินสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคุยมพุก จังหวัดหนองคาย